1

आदर्शपरिवारः
Ideal Family

एकस्मिन् ग्रामे जगत्पालो नाम एकः सज्जनो वसति। तस्य पत्नी कला अस्ति जगत्पालः सप्तत्रिंशद्वर्षीयः, कला द्वात्रिंशद्वर्षीया च स्तः। तौ दम्पती सुखेन निवसतः।

तयो द्वे सन्तती स्तः, एकस्तनयः एका च तनया। तनयस्य विवेकः तनयायाश्च नाम प्रतिभा अस्ति। विवेकः एकादशवर्षीयः प्रतिभा सप्तवर्षीया च। विवेकः सप्तमकक्षायां पठति। प्रतिभा तृतीयाकक्षायां पठति।

आम्र-निंब मधूकादिवृक्षाणां छायासु स्थितं जगत्पालस्य गृहमत्यन्तं रमणीयं वर्तते। जगत्पालः एकः उद्योगी-कुशलश्च कृषकः। सः सर्वदा कृषि कर्मणि संलग्नः स्वकर्तव्यं पालयति। सः परिश्रमं कृत्वा स्वक्षेत्रे पर्याप्तम् अन्नम्, शाकं, फलं च उत्पादयति। तस्य गृहे एका श्वेतवर्णा धेनुः वर्तते। सा बहु दुग्धं ददाति।

विवेकः प्रतिभा च स्वास्थ्यप्रदं पुष्टिदं च भोजनं कुरुतः। तयोः शाकस्य फलस्य चाधिक्यं वर्तते। तौ यथेच्छं पयः पिबतः। स्वच्छानिवस्त्राणि परिधाय तौ मातरं पितरं च प्रणम्य पठनाय स्वविद्यालयं प्रति गच्छतः।

कला स्वस्था आदर्शभूता च गृहिणी अस्ति। सा सदा स्वकार्याणि सम्पादयति, पत्युः सन्तानयोः स्वास्थ्यविषये सावधाना च वर्तते। पतिः जगत्पालोऽपि स्वपत्नीं कलां बहुमन्यते। अनेनप्रकारेण परस्परं स्नेह-सौहार्द-बद्धः अयं लघुपरिवारः एकः आदर्शपरिवारः अस्ति। लघुपरिवारः एव सुखी परिवारः। आहारस्य वस्त्रस्य गृहस्य च व्यवस्था लघुपरिवारे एव समुचित रूपेण भवति। लघुपरिवारेणैव समाजस्य राष्ट्रस्य च कल्याणं भवितुम् अर्हति।

Scanned with CamScanner

शब्दार्थाः (Word Meanings)

सप्तत्रिंशत्	सैंतीस (Thirty seven)
द्वात्रिंशत्	बत्तीस (Thirty two)
दम्पती	पति-पत्नी (Husband-wife)
निवसतः	रहते हैं (lives)
सन्तती	सन्ताने (children)
एकादशवर्षीयः	ग्यारह वर्ष (Eleven years old)
सप्तवर्षीया	सात वर्ष (Seven years old)
परिधाय	पहनकर (Weared)
सम्पादयति	सम्पन्न करती है (finished)
तनयः	बेटा (son)
तनया	बेटी (daughter)
रमणीयं	सुन्दर (Beautiful)
उद्योगी	मेहनती (Hard working)
कृषिकर्मणि	खेती के कार्य (work of field)
संलग्नः	लगे हुए (करते हुए) (doing)
स्वक्षेत्रे	अपने खेत में (In his field)
यथेच्छम्	इच्छानुसार (According to will)
पत्युः	पति (Husband)
पुष्टिदम्	पौष्टिक तत्वों से युक्त (With protein, vitamin)
लघुपरिवारेणैव	छोटे परिवार के द्वारा ही (By small family)

अभ्यास कार्यम् (Exercise)

मौखिकम् (*मौखिक*) (*Oral*)

उच्चारणं कुरुत (*उच्चारण कीजिए*) (*Pronounce*)

सप्तत्रिंशद्वर्षीयः	सन्तती	स्वास्थ्यप्रदम्
द्वात्रिंशद्वर्षीया	दम्पती	अर्हति
एकस्तनयः	सप्तवर्षीया	सौहार्द
सप्तमकक्षायां	मधूकादि	सम्पादयति
एकादशवर्षीयः	तनयायाश्च	बहुमन्यते

लिखितम् (*लिखित*) (*Written*)

1. एकपदेन उत्तरत (*एक पद में उत्तर दीजिए*) (*Answer in one word*)

(क) जगत्पालः कुत्र वसति?

____

(ख) जगत्पालस्य परिवारः कीदृशः?

____

Scanned with CamScanner

(ग) कला का अस्ति?

(घ) लघु परिवारः कीदृशः परिवारः अस्ति?

(ङ) जगत्पालस्य तनयः नाम किम् अस्ति?

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत (पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए)। (Answer in full sentence)

(क) जगत्पालः कीदृशः कृषकः अस्ति?

(ख) कला कीदृशी गृहिणी अस्ति?

(ग) विवेकः प्रतिभा च कीदृशं भोजनं कुरुतः?

(घ) जगत्पालस्य गृहे का वर्तते?

(ङ) लघुपरिवारेणैव कस्य कल्याणं भवितुमर्हति?

3. रिक्तस्थानानि पूरयत। (रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए)। (Fill in the blanks)

(क) विवेकः __________ पठति।

(ख) जगत्पालः सर्वदा __________ संलग्नः स्वकर्तव्यं पालयति।

(ग) जगत्पालस्य पत्नी __________ अस्ति।

(घ) विवेकः प्रतिभा च यथेच्छं __________ पिबतः।

(ङ) लघुपरिवारः एव __________ ।

4. पदानां विभक्ति वचनं च लिखत (पदों में विभक्ति व वचन लिखिए) (Write case and Numbers of the words)

पदम्	विभक्तिः	वचनम्
कृषकः		
स्थानेषु		
तनया		
जगत्पालस्य		
आज्ञया		

Scanned with CamScanner

5. **क्रियापदानां लकारः, पुरुषः वचनं च लिखत (क्रियापदों में लकार, पुरुष, वचन लिखिए) (Write tense person and Numbers of verbs)**

क्रियापदम्	लकारः	पुरुषः	वचनम्
आसीत्	________	________	________
अपठत	________	________	________
स्तः	________	________	________
पालयति	________	________	________
भवन्ति	________	________	________

6. **हिन्दीभाषायाम् अनुवादं कुरुत (हिन्दी भाषा में अनुवाद कीजिए) (Translate into Hindi)**

(क) अयं लघुपरिवारः एकः आदर्शपरिवारः अस्ति।
____

(ख) विवेकः प्रतिभा च स्वास्थ्यप्रदं पुष्टिदं च भोजनं कुरुतः।
____

(ग) कला एका स्वस्था आदर्शभूता च गृहिणी अस्ति।
____

(घ) पति जगत्पालोऽपि स्वपत्नीं कलां बहुमन्यते।
____

(ङ) आहारस्य वस्त्रस्य गृहस्य च व्यवस्था लघुपरिवारे एव समुचित रूपेण भवति।
____

7. **संस्कृतभाषायाम् अनुवादं कुरुत (संस्कृत भाषा में अनुवाद कीजिए)। (Translate in to Sanskrit)**

(क) उसकी पत्नी का नाम कला है।
____

(ख) दोनों दम्पति सुख से निवास करते हैं।
____

(ग) विवेक ग्यारह वर्ष का और प्रतिभा सात वर्ष की है।
____

(घ) जगत्पाल एक उद्योगी और कुशल किसान है।
____

(ङ) उसके घर में एक सफेद रंग की गाय है।
____

Scanned with CamScanner

क्रियाकलाप (Activity)

लघु परिवार की विशेषताएँ लिखिए।

चित्र देखकर मञ्जूषा की सहायता से संस्कृत में पाँच वाक्य लिखिए।

परिवारः, स्वास्थ्यप्रदं, सुखी परिवारः, समाजस्य, कृषकः, आकाशे।

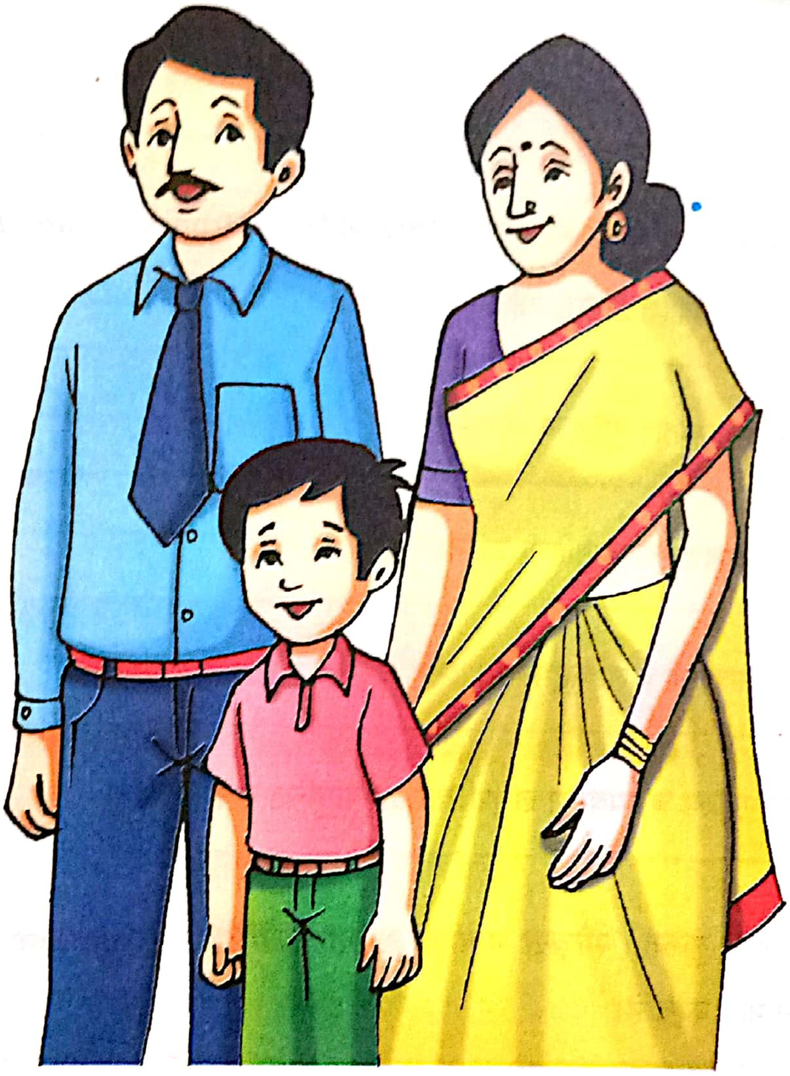

(क) ____________________

(ख) ____________________

(ग) ____________________

(घ) ____________________

(ङ) ____________________

Scanned with CamScanner